

Azərbaycandan Türk dünyasına yüksələn şair

Bu il 100 yaşı tamam olan istiqlal nəğməkarı, Türk dünyasının ünlü şairi Bəxtiyar Vahabzadə həm də ədəbiyyatşünas alim və pedaqoq kimi minlərlə filoloq tələbənin sevimli müəllimi, neçə-neçə alimin elmi rəhbəri olmuşdu. Bakı Dövlət Universitetinin professoru kimi Bəxtiyar müəllim mənim də namizədlik dissertasiyama rəhbərlik etmişdir.

Əlamətdar yubiley ilində Xalq şairi barədə mətbuatda çap edilən xatirə yazılarını zənginləşdirmək, vətəndaş alimin kimliyini çağdaş nəsilərə az da həssaslıqla duyurmaq üçün mən də yaddaşımın unudulmaz epizodlarını yenidən yaşadım. Uzun illər evinə gedib-gəldiyim, ailəsi və qohumları ilə dostluqlar qurduğum, adını böyük iftixarla xatırladığım Azərbaycanımızın poeziya aləminə öz dəst-xətti ilə daxil olan qüdrətli söz ustası və alim Bəxtiyar Vahabzadə haqqında bir neçə hekayəti oxucularla bölüşmək istəyirəm:

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun (indiki Pedaqoji Universitet) tarix-filologiya fakültəsində oxuyurdum. O zaman institutda Bəxtiyar Vahabzadənin “Şəbi-hicran” poemasının müzakirəsi keçirilirdi. Əlaqi tələbə olduğum üçün əsərin təhlili mənə tapşırılmışdı. Yəni mən əsər haqqında məruzə edirdim. Müzakirədə Bəxtiyar müəllimin özü də iştirak edirdi. Görüş çox maraqlı keçdi, sonda mən də müəllifdən məruzəmlə bağlı səmimi təşəkkür eşitdim. O vaxtdan sonra mənim Bəxtiyar Vahabzadə yaradıcılığına marağım hədsiz dərəcədə artdı.

Sonrakı illərdə mənim aspirantura təhsilim və elmi fəaliyyətim Azərbaycan Dövlət Universitetində (indiki Bakı Dövlət Universiteti) görkəmli yazığımız, professor Mir Cəlal Paşayevin rəhbərlik etdiyi Azərbaycan ədəbiyyatı kafedrasında keçdi. Namizədlik işimin mövzusunun mənə Mir Cəlal müəllim tövsiyə etdi. Elmi rəhbər isə Bəxtiyar Vahabzadə təyin edildi. Hər ikisinin mənə dəyərli məsləhətləri, insani dəstəyi elmi işimin yazılmasını və müdafiəsini sürətləndirdi.

Elmi rəhbərim olduğu illərdə yavaş-yavaş Bəxtiyar müəllimin evinə də ayaq açırdım. Bir şeiri məni çox təəccübləndirmişdi:

*Atam iki,
Anam iki,
Sevgilim iki,
Vətənim iki.*

Bir gün evlərində dedim ki, Bəxtiyar müəllim, “Vətənim iki”ni başa düşürük. Yəni Arazın o tayı və bu tayı. “Sevgilim iki”nidə sizin şeirlərinizdən anlayırıq. Bəs ata və ana iki ola bilərmiz?

Bəxtiyar müəllim dedi ki, öz atamın məni tərbiyə edib böyüdən anam Gülzar xanımdan övladı olmayıb. Əmimin isə bir neçə övladı olub. Mən əmimin oğluyam. Əmim və atam mənə atalıq, əmimin həyat yoldaşı və anam Gülzar xanım mənə ana olublar.

1965-ci ildə Bəxtiyar Vahabzadə 39 yaşında Bakı Dövlət Universitetinin böyük akt salonunda doktorluq dissertasiyası müdafiə edirdi. Mövzusu “Səməd Vurğunun yaradıcılıq yolu” idi. Şair hələ 20 yaşında belə bir şeir yazmışdı: “Sarılığın xisləti”. Şeirdəki “sarılıq” bəlası birbaşa rus ağalığına ünvanlanmışdı. Şeiri o zaman böyük Səməd Vurğuna təqdim edən gənc Bəxtiyar şairə ehtiyatlı olmağı tövsiyə etmişdi. Dissertasiyada bu şeirdən, Səməd Vurğunun ona münasibətindən söhbət açılmasa da, nökr xislətli bədxahlar bu “ehtiyatsızlıq”a siyasi don geydirməklə Bəxtiyar Vahabzadənin müdafiəsinə mane olmaq istəyirdilər.

Bəxtiyar müəllimin dostları, pərəstiş-

karları kimi, bədxahları da çox idi. “Azərbaycan” şeiri cəmiyyətdə bomba kimi partlamışdı:

*Azərbaycan, mənim eşqim,
mənim anam!
Biz ikimiz bir torpağıq,
mən də sənə bir parçanam.
Ey qüdrətim, ey şöhrətim,
sənsiz mənim nə qiymətim?*

Onu tənqid edib demişdilər ki, niyə burada “Sovet Azərbaycanı” ifadəsi yoxdur?

Bəxtiyar müəllimin “Muğam” poemasını yazmasını da xatırlayıram. Evdə bütün muğam dəstgahlarını dinlədiyinin şahidiyəm. O dəstgahların bəzilərinə dinləyən qulaq müsafirlərindən biri də mən olmuşam.

“Mərziyə” poemasını yazanda isə şair ağır sarsıntılar keçirmişdi.

Bəxtiyar müəllim vətəndaş yanğınısı sətirlərə belə köçürmüşdü:

*Sən vuruşdun əlindəki silahla yox,
Qəlbindəki inanınla, imanla,
Həkk elədin öz adını,
Sən tarixə öz qanınla.*

Bəxtiyar müəllim totalitar rejimdə bir çox cəsarətli çıxışları ilə yadımda qalıb. 1990-cı ilin 20 Yanvar gecəsi əliyalın xalqımıza qəsd edildi. Çoxlu şəhid verdik. Sabahı gün B.Vahabzadənin rus generalının üzünə tüpürərək “Sən mənim xalqımın qatilisən”– deməsi, o, fəvqəladə cəsarət idi, gözü görə-görə ölümə getmək idi. Sonralar bu barədə “Tüpürçək” adlı şeir də yazıldı. Şairin özü isə o günlərdə məşhur “Şəhidlər” poemasını yazdı.

1987-1990-cı illərdə mənim çalışdığım Azərbaycan Xalq Təsərrüfatı İnstitutu adlanan Rusiyanın Voznesenski adına Leningrad Universitetinin filialına çevrilmişdi. İnstitutda çalışdığım Azərbaycan dili kafedrasının isə bağlanmaq təhlükəsi var idi. Mən Bəxtiyar müəllimin yanına gedib vəziyyəti danışdım. Şair o zamankı rektora zəng edib “xalqın dilini öyrədən kafedra bağlana bilməz” dedi. Uzun söhbətlərdən sonra Azərbaycan dili kafedrası Bəxtiyar müəllimin sayəsində bağlanmadı.

Bəxtiyar müəllimin mətbuatda dərc olunan hər bir məqaləsi, hər şeiri, nəşr edilən hər bir kitabı şıdrıqı sürətlə yayılıb oxunurdu. Bəxtiyar müəllim təpədən-dırnağa qədər türkçü idi. 37-ci il olsa idi, yəqin ki, pantürkçü adı ilə onu da məhv edərdilər.

2009-cu ildə Bəxtiyar müəllim dünyasını dəyişdi. Xəstə olduğu günlərdə tez-tez evlərinə gedirdim. Həyatının son saatlarında belə yanında türk ziyalıları var idi.

Bəxtiyar müəllim ilk ziyalımız idi ki, dəfnində cənazəsi Azərbaycan və Türkiyə bayraqlarına bürünmüşdü. Özü də belə yazmışdı:

*Birdir bizim hər halımız
Diləyimiz, amalımız
Bayraqlarda hilalımız
Azərbaycan–Türkiyə.*

*Maarifə HACIYEVA,
filologiya elmləri doktoru, professor*